

УДК 159.922.27:305:37.01.3-051(043.3)

Полякова Віталія Іванівна,
*аспірант кафедри психології управління Центрального
інституту післядипломної педагогічної освіти
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»*

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Анотація. *Стаття висвітлює методикау дослідження гендерної толерантності педагогічних працівників. Виділено проблеми розвитку гендерної толерантності педагогічних працівників. Представлено методичну базу емпіричного дослідження для визначення на цій основі рівнів та компонентів гендерної толерантності педагогічних працівників.*

Ключові слова: *педагогічні працівники, гендер, толерантність, гендерна толерантність.*

Полякова Виталия Ивановна

МЕТОДИКА ИССЛЕДОВАНИЯ ГЕНДЕРНОЙ ТОЛЕРАНТНОСТИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ РАБОТНИКОВ

Аннотация. *Статья освещает методикау исследования гендерной толерантности педагогических работников. Выделены проблемы развития гендерной толерантности педагогических работников. Представлена методическая база эмпирического исследования для обозначения на этой основе уровней и компонентов гендерной толерантности педагогических работников.*

Ключевые слова: *педагогические работники, гендер, толерантность, гендерная толерантность.*

Vitaliya Polyakova

METHODOLOGY OF RESEARCH OF GENDER TOLERANCE OF PEDAGOGICAL STAFF

Abstract. *The article discusses the research methods of investigating gender tolerance of the pedagogic staff. The problems of development of gender tolerance of pedagogic staff are distinguished. The author analyzes the methodological basis of the investigation of the levels and components gender tolerance of the pedagogic staff.*

Keywords: *pedagogic staff, gender tolerance, gender, tolerance, gender tolerance.*

Постановка проблеми

Актуальність проблеми дослідження. На сьогоднішній день у галузі освіти залишаються важливими усвідомлення та переосмислення психологічних проблем професійної діяльності, що мають гендерну природу, вибір адекватних

способів та стратегій їх розв'язання. Слід згадати й про деструктивні рухи в нашому суспільстві, спрямовані проти політики утвердження гендерної рівності. Це, зі свого боку, свідчить про особливості гендерної толерантності педагогів, профілактику гендерних упереджень та гендерних стереотипів, які негативно впливають на дітей та підлітків, якщо їх підкріплювати, про вплив прикладом власної поведінки та діяльності вчителя на підростаюче покоління, а також наскільки це відобразиться в майбутньому на формуванні їх світогляду.

Слід також зауважити, що, за результатами дослідження, виявлено *три основні групи* проблем розвитку гендерної толерантності педагогічних працівників, які доцільно, на нашу думку, аналізувати на трьох рівнях:¹²

- *макрорівні*: у контексті гендерних перешкод у суспільстві – диференціації соціальних функцій за статевою ознакою, поширеності у суспільстві та ЗМІ стереотипних уявлень і гендерних упереджень про норми статевої поведінки тощо;
- *мезорівні*: через гендерні прояви в освітній галузі – особливості діяльності закладів освіти, що спричинюють запровадження гендерної нерівності в освітню практику, зокрема, диференціацію за статтю у процесі управління закладом освіти, поширеність гендерної нерівності в підручниках і навчальних програмах; статорольовий підхід у навчанні та вихованні тощо;
- *мікрорівні*: у контексті гендерних особливостей особистості керівника, зокрема, наявності традиційних гендерних стереотипів та упереджень безпосередньо у педагогічних працівників, що спричинюють недостатню толерантність до суб'єктів навчально-виховного процесу протилежної статі тощо.

Тому актуальним є дослідження рівнів та компонентів гендерної толерантності педагогічних працівників, що, зі свого боку, передбачає розроблення методичної бази відповідного емпіричного дослідження. Отже, *мета* статті полягає у висвітленні методичної бази емпіричного дослідження гендерної толерантності педагогічних працівників.

Аналіз основних досліджень та публікацій

Гендерна толерантність педагогічних працівників є невід'ємною властивістю їхньої особистості, яка є одним із вимірів професійної компетентності освітянина. Так, окремі аспекти зазначеного питання вже були предметом уваги науковців: досліджувалися психолого-педагогічні аспекти процесу гендерної соціалізації особистості загалом (С. Бем¹, О. Бондарчук², І. Кльоцина³ та ін.), і в освітній практиці зокрема (Т. Говорун, О. Кікінежді⁵,

---

¹² Технології роботи організаційних психологів: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. та слухачів ін-тів післядипломної освіти / за наук. ред. Л. М. Карамушки. — К. : Фірма «ІНКОС», 2005. — 366 с.

¹ Бем С. Линзы гендера: трансформация взглядов на проблему неравенства полов / С. Бем ; пер. с англ. — М. : РОССПЭН, 2004. — 336 с.

² Бондарчук О. І. Соціально-психологічні основи особистісного розвитку керівників загальноосвітніх навчальних закладів у професійній діяльності : монографія / О. І. Бондарчук. — К. : Наук. світ, 2008. — 318 с.

³ Гендерная психология: практикум / под. ред. И. С. Клециной. — 2-е изд. — СПб. : Питер, 2009. — 496 с.: ил. — (Серия «Практикум»).

⁵ Говорун Т. В. Гендерна психологія: навч. посіб. / Т. В. Говорун, О. М. Кікінежді. — К. : Академія, 2004. — 308 с.

К. Радченко¹⁰ та ін.), зокрема, у процесі підвищення кваліфікації (О. Бондарчук, Л. Ващенко, О. Нежинська⁴ та ін.). Що ж до гендерної толерантності педагогічних працівників, то вони раніше не виступали предметом спеціального дослідження.

Виклад основного матеріалу

Гендерну толерантність особистості можна тлумачити як таку її характеристику, яка дає змогу людині помічати ситуації гендерної нерівності, протистояти дискримінаційним у гендерному контексті впливам, не створювати власною поведінкою ситуацій гендерної нерівності. **Гендерна толерантність** передбачає активну моральну позицію людини як суб'єкта, який здійснює свідомий вибір щодо особливостей взаємодії з особою іншої статі на засадах гендерної рівності, що є на сьогоднішній день важливою характеристикою особистості освітянина.

Відповідно у структурі гендерної толерантності педагогічних працівників можна виокремити *ціннісно-смысловий* (прийняття інших, пізнавальна позиція особистості, способи оцінки та сприйняття інформації, картини світу, багатства індивідуальних сприйняття та інтерпретацій, прийняття себе у цілому, загальна позитивна самооцінка, позитивна гендерна ідентичність, транскультурні цінності особистості, усвідомлення гендерної толерантності як цінності, прагнення посісти активну моральну позицію щодо її запровадження в освітню практику, усвідомлення причин когнітивної складності у міжособистісних стосунках, здатність людини не переводити когнітивний конфлікт унаслідок розходжень думок і поглядів у міжособистісний), *когнітивний* (визнання складності, багатомірності, нередукованої багатоманітності світу, когнітивної складності, терпимість до неоднозначності та невідповідності світоглядів людей, відкритість досвіду, готовність до змін, знання про толерантність загалом і про гендерну толерантність зокрема, усвідомлення власних гендерних характеристик, відсутність традиційних гендерних стереотипів та упереджень), *емоційно-вольовий* (емпатія, доброзичливість стосовно до осіб іншої статі, емоційна стійкість, афективна толерантність, самоконтроль та саморегуляція в ситуаціях міжособистісного спілкування), *конативний* (асертивні стратегії поведінки, толерантна поведінка у взаємодії з суб'єктами навчально-виховного процесу протилежної статі, уміння помічати можливі ситуації гендерної інтолерантності в освітньому процесі, здатність розв'язувати проблеми і конфлікти гендерної природи, досягати компромісу та консенсусу), *комунікативний* (комунікативне настановлення, комунікативна толерантність стосовно осіб іншої статі) компоненти.

---

¹⁰ Радченко К. В. Особливості гендерних стереотипів українських педагогів залежно від рівня стереотипності сучасних мас-медіа / К. В. Радченко // Медіаосвіта в Україні: наукова рефлексія викликів, практик, перспектив : зб. ст. методологічного семінару (3 квітня 2013 р.). — К. : НАПН України, Ін-т соц. і політ. психології, 2013. — С. 301–312.

⁴ Гендерна освіта у процесі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів : навчальний модуль для слухачів очно-дистанційної форми навчання в системі післядипломної педагогічної освіти / О. І. Бондарчук, Л. М. Ващенко, О. О. Нежинська ; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. — К., 2011. — 100 с.

Дослідженням було охоплено педагогічних працівників освітніх організацій у кількості 304 особи. У процесі проведення емпіричного дослідження використано комплекс методик:

для дослідження ціннісно-сислового компонента:

- методику «Ціннісні орієнтації» (М. Рокич), засновану на прямому ранжуванні списку цінностей, що визначає змістовий бік спрямованості особистості й становить основу її ставлення до навколишнього світу, до визначення прийняття інших людей, до себе самої, основу світогляду й ядро мотивації життєвої активності, основу життєвої концепції і «філософії життя»²;

- опитувальник «Шкала базових переконань» (World assumptions scale – WAS) на визначення базових відчуттів нормальної людини, а саме: здорового почуття безпеки (Р. Янов-Бульман в адаптації О. Кравцової)²;

- методику дослідження самоставлення на визначення прийняття себе у цілому, загальна позитивна самооцінка (С. Пантілеєв, В. Столін⁶);

- опитувальник С. Бем (у науковій літературі він згадується як анкета/опитувальник статевої ролі BSRI) на визначення виявлення ступеня виразності маскулітних та фемінінних характеристик, що дає змогу визначити тип особистості: маскулітний, фемінінний, андрогінний, власного гендерного типу особистості¹;

- методику М. Куна – Т. Макпартленда «Хто Я?» на визначення місця гендерних ролей в ієрархії соціальних ролей особистості³;

для дослідження когнітивного компонента:

- самоактуалізаційний тест САТ (Е. Шостром) на визначення особливостей визнання складності, багатомірності, нередукованої багатоманітності світу²;

- анкету на визначення самооцінки вчителів гендерної толерантності (авторська розробка, див. дод. 1);

- проективну методику на визначення ставлення вчителів до представників різної статі (авторська розробка, див. дод. 2);

- анкету на визначення вчителем особливостей взаємодії з учнями гендерного характеру (авторська розробка, див. дод. 3);

- методику визначення когнітивної складності в міжособистісних стосунках (А. Шмельов¹³);

- опитувальник для вимірювання особистісних факторів Великої п'ятірки NEO-PI-R на визначення відкритості досвіду (П. Коста та Р. Мак-Крей⁹);

---

² Бондарчук О. І. Соціально-психологічні основи особистісного розвитку керівників загальноосвітніх навчальних закладів у професійній діяльності : монографія / О. І. Бондарчук. — К. : Наук. світ, 2008. — 318 с.

⁶ Пантілеєв С. Р. Методика дослідження самоотношення / С. Р. Пантілеєв. — М. : Смысл, 1993. — 32 с.

¹ Бем С. Линзы гендера: трансформация взглядов на проблему неравенства полов / С. Бем ; пер. с англ. — М. : РОССПЭН, 2004. — 336 с

³ Гендерная психология: практикум / под ред. И. С. Клециной. — 2-е изд. — СПб. : Питер, 2009. — 496 с.: ил. — (Серия «Практикум»).

¹³ Шмельов А. Г. Введение в экспериментальную психосемантику: теоретико-методологические основания и психодиагностические возможности / А. Г. Шмельов. — М. : Изд-во Моск. ун-та, 1983. — 156 с.

⁹ Психология личности: теория и исследование / Лоуренс А. Первин, Оливер П. Джон. — М. : 2001. — 607 с.

- опитувальник Т. Говорун, О. Кікінежді «Поширеність гендерних стереотипів» на визначення традиційних гендерних стереотипів у досліджуваних⁵;

для дослідження емоційно-вольового компонента:

- методику «Шкала соціальної дистанції» на визначення оцінки міри соціально-психологічного прийняття людьми одне одного (шкала соціальної прийнятності), яка використовується для виміру дистанції, пов'язаної з расовою або національною приналежністю, віком, статтю, професією, релігією, а також для виміру дистанції між дітьми і батьками; показує міру психологічної близькості людей, що сприяє легкості їхньої взаємодії (Е. Богардус¹¹ в авторській модифікації);

- діагностичний тест стосунків (ДТО) – оригінальна модифікація методу семантичного диференціала, розроблена для дослідження емоційно-оцінювального компонента соціального стереотипу (Г. Солдатов²);

- опитувальник для вимірювання особистісних факторів Великої п'ятірки NEO-PI-R (П. Коста та Р. Мак-Крей) або С. Мадді (адаптація Д. Леонтьєва) на визначення більш специфічних характеристик стійкості до стресів або життєстійкості⁹;

- тест «Оцінка самоконтролю в спілкуванні» на визначення рівня контролю під час спілкування з іншими людьми (М. Снайдер)²;

для дослідження конативного компонента:

- методику SACS «Стратегії подолання стресових ситуацій» на визначення стратегій подолання стресових ситуацій (С. Хобфолл⁸);

- аналіз ситуацій прояву гендерної толерантності у педагогічній діяльності (авторська розробка, див. дод. 4);

- моделювання вправи «Конфлікт на роботі» на визначення стратегій та варіантів вирішення змодельованих конфліктних ситуацій під час професійної діяльності між представниками різних статей⁷;

для дослідження комунікативного компонента:

- методику діагностики комунікативної установки на виявлення рівня емоційної ефективності в спілкуванні та виявлення типу емоційних перешкод, а також на визначення комунікативних бар'єрів в організації та психологічних чинників, що впливають на їх виникнення (В. Бойко²);

---

⁵ Говорун Т. В. Гендерна психологія: навч. посіб. / Т. В. Говорун, О. М. Кікінежді. — К. : Академія, 2004. — 308 с.

¹¹ Сонин В. А. Психодіагностическое познание профессиональной деятельности / В. А. Сонин. — СПб., 2004. — С. 216–218.

² Бондарчук О. І. Соціально-психологічні основи особистісного розвитку керівників загальноосвітніх навчальних закладів у професійній діяльності : монографія / О. І. Бондарчук. — К. : Наук. світ, 2008. — 318 с.

⁹ Психологія особистості: теорія і дослідження / Лоуренс А. Первин, Олівер П. Джон. — М. : 2001. — 607 с.

⁸ Практикум по психологии менеджмента и профессиональной деятельности / под ред. Г. С. Никифорова, М. А. Дмитриевой, В. М. Снеткова. — СПб. : Речь, 2001. — С. 276–282.

⁷ Підготовка працівників психологічної служби до професійної діяльності на засадах гендерної рівності: спецкурс для слухачів очно-дистанційної форми навчання в системі післядипломної пед. освіти / О. І. Бондарчук, О. О. Нежинська ; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. — К., 2013. — 40 с.

- тест комунікативної толерантності для оцінки, в яких аспектах стосунків особистість понад усе схильна до конфліктів, допомагає також розгледіти власні слабкі місця та зрозуміти, які поведінкові реакції, стратегії й установки в міжособистісному спілкуванні варто підкоригувати, щоб зробити комунікаційний процес приємним та ефективним (В. Бойко²);

- опитувальник виявлення структури темпераменту для діагностики нервово-психічної стійкості, переважаючого типу темпераменту, темпераментних особливостей людини, властивостей «предметно-діяльнісного» і «комунікативного» аспектів темпераменту (В. Русалов²);

- методику «Особистісна готовність до змін» («Personal change readiness survey» – PCRS) для розгляду стресових ситуацій, що виникають через інновації, розуміння особливостей протистояння змінам, які допомагають людям захистити себе від стресу в тих ситуаціях, в яких вони є найбільш уразливими (Роднік, Хезер, Голд, Хал, адаптація Н. Бажанова та Г. Бардієр²).

Математичне опрацювання даних здійснювалося за допомогою комп'ютерного пакета статистичних програм SPSS та MS Excel.

Крім того, дані, отримані під час опитування педагогічних працівників, варто доповнити результатами спостереження за поведінкою досліджуваних (зовнішнім виглядом, емоційними реакціями, мімікою тощо). Так, наприклад, деякі вчителі були згодні з формулюванням завдань, іноді здивовані постановкою проблеми, також спостерігалися різні реакції, активні висловлювання своїх вражень, здивування, бурхливі жести. Деякі досліджувані не висловлювали своїх думок, переглядали свої відповіді, слухали інших тощо.

Загалом, на основі отриманих даних завдяки впровадженню методики дослідження гендерної толерантності виокремлено три групи педагогічних працівників з високим, середнім та низьким рівнями.

Висновки

Гендерну толерантність педагогічних працівників можна дослідити за допомогою комплексу методик, спрямованих на визначення рівнів розвитку ціннісно-сміслового, когнітивного, емоційно-вольового, конативного і комунікативного компонентів та узагальнення отриманих результатів.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі

Доцільним уявляється вивчення особливостей гендерної толерантності керівників освітніх закладів, які здійснюють управлінські функції та створюють важливі умови для виконання головної місії освітньої організації щодо забезпечення можливостей самореалізації кожного суб'єкта навчально-виховного процесу.

---

² Бондарчук О. І. Соціально-психологічні основи особистісного розвитку керівників загальноосвітніх навчальних закладів у професійній діяльності : монографія / О. І. Бондарчук. — К. : Наук. світ, 2008. — 318 с.

Список використаних джерел

1. Бем С. Линзы гендера: трансформация взглядов на проблему неравенства полов / С. Бем ; пер. с англ. — М. : РОССПЭН, 2004. — 336 с.
2. Бондарчук О. І. Соціально-психологічні основи особистісного розвитку керівників загальноосвітніх навчальних закладів у професійній діяльності : монографія / О. І. Бондарчук. — К. : Наук. світ, 2008. — 318 с.
3. Гендерная психология: практикум / под ред. И. С. Клециной. — 2-е изд. — СПб. : Питер, 2009. — 496 с.: ил. — (Серия «Практикум»).
4. Гендерна освіта у процесі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів : навчальний модуль для слухачів очно-дистанційної форми навчання в системі післядипломної педагогічної освіти / О. І. Бондарчук, Л. М. Ващенко, О. О. Нежинська ; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. — К., 2011. — 100 с.
5. Говорун Т. В. Гендерна психологія: навч. посіб. / Т. В. Говорун, О. М. Кікінежді. — К. : Академія, 2004. — 308 с.
6. Пантिलеев С. Р. Методика исследования самоотношения / С. Р. Пантिलеев. — М. : Смысл, 1993. — 32 с.
7. Підготовка працівників психологічної служби до професійної діяльності на засадах гендерної рівності: спецкурс для слухачів очно-дистанційної форми навчання в системі післядипломної пед. освіти / О. І. Бондарчук, О. О. Нежинська ; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. — К., 2013. — 40 с.
8. Практикум по психологии менеджмента и профессиональной деятельности / под ред. Г. С. Никифорова, М. А. Дмитриевой, В. М. Снеткова. — СПб. : Речь, 2001. — С. 276–282.
9. Психологія особистості: теорія і дослідження / Лоуренс А. Первин, Олівер П. Джон. — М., 2001. — 607 с.
10. Радченко К. В. Особливості гендерних стереотипів українських педагогів, залежно від рівня стереотипності сучасних мас-медіа / К. В. Радченко // Медіаосвіта в Україні: наукова рефлексія викликів, практик, перспектив : зб. ст. методологічного семінару (3 квітня 2013 р.). — К. : НАПН України, Ін-т соц. і політ. психології, 2013. — С. 301–312.
11. Сонин В. А. Психодиагностическое познание профессиональной деятельности / В. А. Сонин. — СПб., 2004. — С. 216–218.
12. Технології роботи організаційних психологів: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. та слухачів ін-тів післядипломної освіти / за наук. ред. Л. М. Карамушки. — К. : Фірма «ІНКОС», 2005. — 366 с.
13. Шмелев А. Г. Введение в экспериментальную психосемантику: теоретико-методологические основания и психодиагностические возможности / А. Г. Шмелев. — М. : Изд-во Моск. ун-та, 1983. — 156 с.

**Анкета на визначення самооцінки вчителів гендерної толерантності
(авторська розробка)**

Призначення: визначення самооцінки вчителів гендерної толерантності.

Інструкція. Пропонується дати відповідь на такі запитання.

1. Якою є мета педагогічної діяльності? _____

2. Як Ви розумієте термін «толерантність особистості»? _____

3. Як Ви розумієте термін «гендерна толерантність учителя»? _____

4. Як Ви розумієте термін «гендерна інтолерантність учителя»? _____

5. Що Вас спонукало (чи могло б спонукати) до розвитку гендерної толерантності? _____

6. Що заважає (чи могло б стати на заваді) у розвитку гендерної толерантності? _____

7. Що Вас спонукало (чи могло б спонукати) до гендерної інтолерантності? _____

Опрацювання результатів.

Отримані відповіді оцінюються за 3-бальною шкалою, при цьому градація балів така: 1 бал – відсутні або неправильні знання; 2 бали – частково правильні або неповні знання; 3 бали – повні й правильні знання.

**Проективна методика на визначення ставлення вчителів
до представників різної статі (авторська розробка)**

Призначення: визначення ставлення вчителів до представників різної статі.

Інструкція. Допишіть, будь ласка, незавершені речення.

1. Коли я бачу людину іншої статі, то відчуваю _____

2. Я знаю, що зараз допускаються різні стосунки між особами, залежно від статі, і це для мене значить _____

3. Людина іншої статі, з якою я спілкуюся, для мене _____

4. І дівчата, і хлопці в нашій школі можуть _____

5. Коли я розмовляю з людиною, яка припускає можливість одностатевих шлюбів, це для мене _____

---

6. Я вважаю, що стосунки між учнями різної статі _____

Опрацювання результатів.

Опрацювання здійснюється за результатами правильних відповідей на поставлені запитання методом контент-аналізу. Отримані відповіді оцінюються за 3-бальною шкалою, при цьому градація балів така: 1 бал – відсутні або неправильні вміння та навички; 2 бали – частково правильні або неповні вміння та навички; 3 бали – повні й правильні вміння та навички.

Додаток 3

**Анкета на визначення вчителем особливостей взаємодії з учнями
гендерного характеру (авторська розробка)**

Призначення: визначення вчителем взаємодії з учнями гендерного характеру.

Інструкція. Оцініть у 3 бали особливості Вашої взаємодії з учнями (1 – ні, 2 – іноді, 3 – так).

1. Чи завжди Ви пам'ятаєте про індивідуальність дитини? **1 2 3**
2. Чи відрізняється стиль Ваших стосунків з учнями, залежно від їхньої статі? **1 2 3**
3. Чи запобігаєте Ви участі школярів у справах, нетрадиційних для них як представників певної статі? **1 2 3**
4. Чи часто Ви скаржитеся на дітей їхнім батькам? **1 2 3**
5. Чи дозволяєте в присутності дітей негативні висловлювання на адресу осіб іншої статі? **1 2 3**
6. Чи контролюєте Ви прояви активності дітей, залежно від їхньої статі? **1 2 3**
7. Чи дозволяєте собі різкі висловлювання з приводу зовнішнього вигляду учня? **1 2 3**
8. Чи дозволяєте в присутності дітей негативні висловлювання на адресу осіб нетрадиційної сексуальної орієнтації? **1 2 3**
9. Чи вистачає у Вас терпіння роз'яснити дитині можливі негативні наслідки її вчинків? **1 2 3**
10. Чи виявляєте Ви прихильність до окремих учнів, залежно від їхньої статі? **1 2 3**

Опрацювання результатів.

Отримані відповіді оцінюються за 3-бальною шкалою, при цьому градація балів така: 1 бал – відсутні або неправильні вміння та навички; 2 бали – частково правильні або неповні вміння та навички; 3 бали – повні й правильні вміння та навички.

Додаток 4

**Анкета на аналіз ситуацій прояву гендерної толерантності
у педагогічній діяльності (авторська розробка)**

Призначення: на основі розв'язання опитуваними запропонованих

проблемних ситуацій, можна певною мірою судити про їхні вміння та навички щодо впровадження гендерного підходу.

Інструкція. Прочитайте уважно описи наведених нижче ситуацій та опишіть Ваші дії в них у процесі їх програвання.

Ситуація 1 (учень). Під час проведення заходів для учнів з попередження негативних звичок (уживання алкоголю, наркотиків, тютюнопаління), в якому Ви разом з іншими вчителями брали участь, Ви стали свідком того, що один з цих учителів, який проводив захід, говорив про те, що дівчатам важче відмовитися від шкідливих звичок, ніж хлопцям, оскільки у них сила волі слабша. Ваші дії (або Ваша думка з цього приводу):

Ситуація 2 (колеги). На посаду заступника директора є два реальні претенденти: Ви та Ваш/Ваша колега протилежної статі, які є однаково компетентними. Як Ви вважаєте, кому слід надати перевагу? Чому? Якщо керівник обере Вашого/Вашу колегу, Ваші дії:

Ситуація 3 (керівник). Директор школи (жінка) після наради з учителями закладу звернулася при всіх до одного з двох педагогів-чоловіків у такій формі: «Підійдіть до охоронця школи (теж чоловіка) і разом з ним допоможіть розвантажити машину, яка привезла канцтовари, меблі тощо». Ваші дії (або Ваша думка з цього приводу):

Опрацювання результатів.

Уміння і навички вчителів оцінювалися за 3-бальною шкалою, при цьому градація балів така: 1 бал – відсутні або неправильні вміння та навички; 2 бали – частково правильні або неповні вміння та навички; 3 бали – повні й правильні вміння та навички.

Vitaliya Polyakova

METHODOLOGY OF RESEARCH OF GENDER TOLERANCE OF PEDAGOGICAL STAFF

The article discusses the research methods of investigating gender tolerance of the pedagogic staff. Gender tolerance envisages active moral position of man as a subject, that carries out a conscious choice in relation to the features of co-operating with the face of other sex on principles of gender equality, that are for today important description of personality of teacher. On results research three basic groups of problems of development of gender tolerance of pedagogical staff are educed: on a mikro-, mezo- and makro-levels.

It is noted that one of the most common vectors of tolerance in studies is gender tolerance, which is an essential part of forming of pedagogic staff's ideology and acts as a factor of their personal development. Thus, the aim of the article consists in illumination of methodical base of empiric research of gender tolerance of pedagogical staff.

The author analyzes the methodological basis of the investigation of the levels (high, middle and low) and components gender tolerance of the pedagogic staff.

Accordingly in the structure of gender tolerance of pedagogical workers it is possible to distinguish valued-semantic (acceptance other, cognitive position of personality, methods of estimation and perception of information, picture of the world, riches of individual perceptions and interpretations), cognitive (confession of complication, multidimensionality, diversity, cognitive complication, tolerance to the ambiguousness and disparity of world views of people, realization of own gender descriptions, absence of traditional gender stereotypes and prejudices), emotionally-volitional (empathy, goodwill in relation to the persons of other sex, emotional firmness, highly emotional tolerance, self-control and self-regulation), konatyve (asertyv of behavior, tolerant behavior in co-operating with the subjects of educational-educator process of opposite sex, ability to work out problems and conflicts of gender nature, arrive at a compromise and consensus) and communicative (communicative setting, communicative tolerance in relation to the persons of other sex) components.